

В І Д Г У К
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, доцента
МКРТІЧЯН ОКСАНИ АЛЬБЕРТІВНИ
на дисертацію

Феднової Ірини Миколаївни

«Розвиток готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дисертації

В умовах реформування дошкільної освіти актуальною є проблема оновлення змісту, форм, методів професійної підготовки вихователів закладів дошкільної освіти як цілісної системи, спрямованої на розвиток дошкільників та тісну взаємодію з батьками. Стандартом вищої освіти України галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 012 «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (2019) визначено перелік компетентностей вихователя ЗДО, з-поміж яких: здатність до просвітницько-консультативної діяльності з батьками; вміння взаємодіяти з дітьми та батьками в середовищі закладу дошкільної освіти; опанування системою знань щодо організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти, здатність виявляти й оцінювати її ефективність.

Особливого значення в контексті розв'язання означеної проблеми набуває дошкільна освіта, коли дитина долає певний соціальний рубіж, а батьки сповнені рішучості й бажання допомогти їй у цьому. Забезпечуючи первинну ланку в системі взаємодії сім'ї і закладу дошкільної освіти, вихователі покликані сприяти педагогічній просвіті батьків, яка має на меті підвищення їхньої компетенції у вихованні дітей, усвідомлення важливості відповідального батьківства, передачу певної психолого-педагогічної, фізіолого-гігієнічної, правової інформації, формування відповідних практичних умінь і навичок, необхідних батькам для виконання функцій вихователя, учителя, наставника, союзника й партнера своєї дитини впродовж усього періоду дитинства. В останні роки з особливою гостротою актуалізувалася потреба суспільства, системи дошкільної освіти, батьків у вихователях, які здатні динамічно, самостійно та компетентно вирішувати завдання розвитку, виховання та навчання дітей у процесі творчої взаємодії з їхніми батьками, як із рівними суб'єктами освітнього процесу, однодумцями.

Актуальність проблеми, обраної дисертанткою для дослідження, сумніву не підлягає. Її науково-педагогічне осмислення викликано підвищенням рівня професійної підготовки вихователів, посиленням уваги до її якості. Тому, для комфортного розвитку дитини існує необхідність організації просвітницько-консультативної діяльності ЗДО, яка передбачає ознайомлення батьків з елементарними знаннями про особливості вікового

розвитку дитини, надання їм консультативної допомоги у розв'язанні певних питань щодо виховання дошкільнят, створення просвітницького середовища за допомогою сучасних технологій комунікації, забезпечення індивідуального підходу в роботі.

Наукова новизна одержаних результатів

Даючи оцінку головним здобуткам дисертаційної праці, доцільно зацентувати увагу на таких результатах, що мають наукову новизну.

По-перше, заслуговує на увагу цілісне дослідження проблеми готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти.

По-друге, необхідно вказати на те, що набули уточнення поняття «просвітницька діяльність», «консультативна діяльність вихователя», «просвітницько-консультативна діяльність», «готовність до просвітницько-консультативної діяльності вихователя ЗДО», «система методичної роботи закладу дошкільної освіти».

По-третє, в прикладному аспекті цінним є розроблені, теоретично обґрунтовані й експериментально перевірені організаційно-методичні умови розвитку готовності вихователів ЗДО до просвітницько-консультативної діяльності з батьками: мотивації вихователя ЗДО до активної просвітницько-консультативної діяльності; організації взаємодії вихователів із фахівцями різних галузей; забезпечення реалізації диверсифікованих форм підвищення кваліфікації вихователів ЗДО; створення у системі ЗДО методичної бази просвітницьких заходів прикладного характеру.

По-четверте, корисним вважаємо удосконалення змісту, методів та технологій (мотиваційно-рейтингові, диверсифіковані форми підвищення кваліфікації, активної професійної безпосередньої та опосередкованої взаємодії) якісного перетворення вихователя закладу дошкільної освіти, спрямовані на розвиток мотиваційного, знаннєвого, особистісного, організаційно-технологічного компонентів готовності вихователів ЗДО до просвітницько-консультативної діяльності з батьками;

По-п'яте, цінним є те, що подальшого розвитку набули: окремі питання методики навчання, виховання і розвитку фахівців спеціальності 012, зумовлені необхідністю врахування специфіки психолого-педагогічної та дидактичної готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти.

Вважаємо коректним формулювання зазначених елементів наукової новизни; вони віддзеркалюють відмінності між вже відомими положеннями й орієнтують на результати, яких можна досягти через їх використання на практиці; їх кількість і кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам, що ставляться до дисертацій.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Сформульовані І. М. Феднової у дисертації наукові положення, висновки і рекомендації є логічними, аргументованими, послідовними, змістовними.

Достовірність результатів, що було отримано, підкріплюється: опрацюванням великої кількості джерел, використанням здобувачем сучасних методів дослідження, обґрунтованістю головних положень дослідження, апробацією та впровадженням результатів дослідження у площину практичної діяльності закладів вищої освіти.

Переконливим та змістовним є обґрунтування теми, обраної здобувачкою для дослідження. Низка поставлених для вирішення завдань розкриває зміст теми та сприяє реалізації поставленої мети.

Ознайомлення зі змістом дисертації І. М. Феднової дає змогу констатувати, що методологічні підходи (системного, діяльнісного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, андрагогічного), які були обрані дослідницею, вказують на ґрунтовність дослідження.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечується належною теоретичною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць не викликає сумніву. Вірогідність наукових положень, переконливість висновків та рекомендацій, що було сформульовано, обумовлені чіткою логікою викладення матеріалу, різноманітністю та глибиною опрацювання використаних джерел (237 найменувань).

Зарубіжні видання, включені до джерельної бази (24 найменувань), є свідченням високого рівня опрацювання матеріалу, наукової зрілості та ґрунтовної підготовки авторки.

Одержані результати дослідження впроваджено в процес професійної підготовки ЗВО «Університет імені Альфреда Нобеля» (довідка про впровадження № 350 від 08.06.2021 р.), Запорізького національного університету (довідка про впровадження № 0107/3/342 від 27.08.2021), Закладів дошкільної освіти Дніпровського району Дніпропетровської області (довідка про впровадження № 1020 від 31.12.2020 р.), Закладів дошкільної освіти Кам'янської міської ради Дніпропетровської області (довідка про впровадження № 928 – 02.12 від 20.05.2021 р.).

Досягнення поставленої мети й розв'язання завдань, поставлених у дослідженні, засвідчує аналіз її основних положень. Зміст виконаної роботи відповідає меті та поставленим завданням.

Достовірність результатів дисертації, а також їх обґрунтованість, підтверджується їх оприлюдненням на міжнародних і вітчизняних науково-практичних конференціях, семінарах.

Висновкам, що представлені в дослідженні, властиві достатній рівень повноти, виваженості, логічності та обґрунтованості.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (237 найменувань, з них 25 – іноземними мовами) та додатків. Її структура є абсолютно виправданою. Розділи дисертації є логічно завершеними, містять висновки, в які відповідають змісту та завданням дослідження. Обраний І.М. Федною ракурс дослідження проблеми надає роботі новизни і наукової цінності.

У вступі авторкою дається чітке обґрунтування актуальності проблеми, визначила мету, завдання, логічно визначено об'єкт та предмет дослідження. Дано логічну характеристику методам дослідження, які були використані у роботі.

У першому розділі – «Теоретичні питання розвитку готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти» – авторкою розкрито стан розробленості проблеми готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти. І.М. Феднова визначено понятійно-термінологічне поле дослідження; з'ясовано суть, зміст, структуру та особливості організації просвітницько-консультативної діяльності педагога.

Ірина Миколаївна Феднова довела, з чим ми погоджуємося, що просвітницька діяльність є діяльністю з поінформування конкретних суспільних ланок населення з важливих для них питань, а її основними функціями визначено надання знань з окремих питань для конкретно визначеної аудиторії та організацію інтерактивних заходів з конкретної проблеми з метою формування у населення певних практичних умінь та способів мислєдіяльності.

Висновки до першого розділу, сформульовані автором, є коректними. Вони зроблені на основі ґрунтовного дослідження джерельної бази, а також узагальнення, аналізу та систематизації провідних науково-теоретичних положень, що характеризують процес фахової підготовки майбутнього вихователя. Викладені відповідно до змісту розділу, вони відображають результати завдань, що були поставлені у дослідженні.

У другому розділі – «Експериментальне дослідження організаційно-методичних умов розвитку готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти» – незаперечно підтверджують результативність зазначеної авторською педагогічної системи. Автором доведено, що ефективність організації у закладах дошкільної освіти просвітницько-консультативної діяльності для батьків вихованців обумовлюється готовністю вихователів до такого роду діяльності. У свою чергу забезпечення набуття вихователями конкретних професійно необхідних компетенцій ґрунтується на системній роботі методичного відділу ЗДО, у межах якого мають бути забезпечені конкретні організаційно-методичні умови розвитку у вихователя готовності до просвітницько-консультативної діяльності з батьками.

Дослідниця підкреслює, що реалізація організаційно-методичних умов дозволить розвинути готовність вихователів до просвітницько-консультативної діяльності.

Аналіз результатів експериментальної роботи засвідчив позитивну динаміку формування готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у педагогів ЗДО, які увійшли до експериментальної групи. Також результати впровадження вказали на педагогічну доцільність визначених концептуальних засад дослідження. Підсумки проведеного експерименту підтвердили вихідну гіпотезу дослідження.

Виокремлення критеріїв (мотиваційний, знаннєвий, особистісний, організаційно-технологічний), показників та рівнів (високий, достатній, низький) сформованості готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти є також важливими аспектами дослідження.

Заслугове схвалення організація та проведення педагогічного експерименту, результати якого представлено у дисертації.

Загальні висновки є логічними. У них в узагальненому вигляді представлено основні здобутки дисертантки, відображено зміст роботи та висвітлено головні результати дисертаційного дослідження. Вони завершують дисертацію, підкреслюючи її наукову значущість та практичну цінність, що дає змогу стверджувати, що поставлені у дослідженні завдання – виконано, а мету – досягнуто.

Відзначимо, що додатки, які містяться у дисертаційній роботі, увиразнюють та поглиблюють уявлення про її зміст.

Вивчення матеріалів дисертації І. М. Феднової дає змогу зробити висновок про те, що підґрунтям отриманих наукових результатів є вивчення й аналіз різних підходів, що застосовувались до вирішення зазначеної проблеми; її всебічна розробка; опрацювання великої кількості джерел інформації. Усе зазначене дає підстави стверджувати, що мета роботи у процесі виконання дослідження була досягнута, а сама дисертація є завершеною науковою працею.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Згідно з нашими поглядами, результати дисертаційного дослідження І. М. Феднової мають теоретичну й практичну значущість. Матеріали дослідження можуть бути використані у розробці навчальних програм; в організації педагогічної практики; у процесі написання курсових і магістерських робіт; для оновлення змісту лекційних та практичних занять з дисциплін «Педагогіка дошкільна», «Основи педагогіки», «Основи педагогічної майстерності» у створенні навчальних посібників, при розробці посібників, програм спецкурсів для здобувачів I, II та III рівнів вищої освіти, з питань підготовки педагогів дошкільної освіти, в системі підвищення

кваліфікації та перепідготовки вихователів та організаторів дошкільної освіти, їх практичній діяльності.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Результати дослідження відображено в 13 наукових працях (із них 12 одноосібних), серед них: 3 статті у наукових фахових виданнях, 1 стаття у зарубіжному науковому журналі, внесеному до наукометричної бази Scopus, 1 стаття у зарубіжному виданні, 8 – у збірниках матеріалів і тез доповідей на науково-практичних конференціях, семінарах.

Зазначені публікації відображають основні наукові положення, зокрема ті, які здобувачкою винесено на захист дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу І. М. Феднової, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання:

1. Позитивно розцінюємо той факт, що дисертантка виокремила конкретний спектр методологічних підходів розвитку готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти. Дисертаційне дослідження виграло б у тому випадку, якби зазначені методологічні підходи (системний, діяльнісний, компетентнісний, особистісно орієнтований, андрагогічний) були більш конкретніше підкріплені практичними прикладами.

2. Останні десятиліття ХХІ століття відзначаються суттєві зміни у системі спеціальної освіти, пов'язані з розвитком інтеграції та формуванням нового ставлення держави та суспільства до дітей з особливими потребами. Було б доцільним в параграфі 1.4 більш детально висвітити роботу щодо забезпечення просвітницько-консультативної діяльності з батьками дітей з особливими потребами.

3. На наш погляд, варто було б більш ґрунтовно висвітлити перспективи використання досвіду формування готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти.

4. Оскільки проблема готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками є надзвичайно актуальною, доцільно рекомендувати дисертантці розробити авторський спецкурс за темою дисертаційної роботи.

5. У параграфах 2.1 і 2.2 дисертаційного дослідження здійснено теоретичне обґрунтування й висвітлено особливості практичної реалізації організаційно-методичних умов, що забезпечують готовність вихователів у процесі просвітницько-консультативної діяльності з батьками. Однак бажано було б здійснити й аналіз чинників, які негативно впливали на процес розвитку вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з

батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти, а також визначити способи нейтралізації цих негативних впливів.

Проте вважаємо, що висловлені зауваження та побажання не є принциповими й не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи Феднової Ірини Миколаївни, результати якої відзначаються науковою новизною, є обґрунтовую та має теоретичне та практичне значення.

Загальні висновки і оцінка дисертації

Рецензоване дослідження Феднової Ірини Миколаївни «Розвиток готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти» є завершеною, цілісною, самостійною роботою, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. В роботі отримано нові науково обґрунтовані результати, які дали змогу автору здійснити комплексне вирішення важливого актуального наукового завдання.

Дисертаційна робота Феднової Ірини Миколаївни «Розвиток готовності вихователів до просвітницько-консультативної діяльності з батьками у системі методичної роботи закладу дошкільної освіти» є завершеним, оригінальним, самостійним науковим дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку проведення експерименти з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, технологій
і методик дошкільної освіти
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Оксана МКРТІЧЯН

